
Statut UK-20.výr.-projev rektora V. Hampla

Statut UK zakládá principy akademického života i důvody existence univerzity - celé znění projevu J. M. rektora prof. Václava Hampla

**Vážený pane předsedo AS UK,
vážené kolegyně, vážení kolegové, milí hosté, dámy a pánové,**

Je docela neobvyklé sejít se – slavnostním způsobem - vlastně k výročí účinnosti statutárního dokumentu (jak stojí v pozvánce), a to dokonce dokumentu, který striktně vzato už dnes neplatí. Vždyť Statut UK z roku 1991 byl nahrazen novým statutem v návaznosti na účinnost nového vysokoškolského zákona z roku 1998. Ale o co tady doopravdy jde, je samozřejmě to, co bylo esencí statutu z roku 1991, totiž osvobození univerzity z politicko-mocenského jha a uvedení v život akademické samosprávy. A to jsou věci, které jsou pro nás stále podstatné a zásadní. Statut z roku 1991 definitivně zlikvidoval zotročení univerzity komunistickým režimem. Statut vytvořený v souladu se zákonem č. 111 z roku 1998 na jeho ducha a principy navázal, ale pokročil ještě dále, když Univerzitu odstátnil a přeměnil ji na veřejnou instituci. Díky tomu mám dnes to nesmírné potěšení přivítat Vás nikoliv na státní, nýbrž na univerzitní půdě.

Vyslechli jsme zde velmi zajímavá a zasvěcená sdělení od těch, kteří byli tehdy před 20 lety „u toho“. Kromě tohoto připomenutí jsme se ale jistě sešli také proto, abychom si v často nevyzpytatelně zčeřených vlnách různých reforem, čas od času zpochybňujících smysl a funkci akademické samosprávy, uvědomili, že právě ona je esenciální zárukou svobodného akademického života. Takového života, v němž nejlépe akceleruje rozvoj vědy i vzdělání, tedy skutečného *raison d'être* každé univerzity hodné toho označení. Je na místě často připomínat, že univerzitám nejde o nějakou samosprávu pro samosprávu. Klíčové je, že samosprávný princip fungování akademických institucí se osvědčil jako zásadně funkční pro naplňování hlavní role institucí založených na kreativitě a invenci, jimiž univerzity, a zvláště tzv. výzkumné univerzity jsou. Je paradoxní, že k tomuto poznání začínají v době občasných pokusů o podvázání akademické samosprávy dospívat i někteří teoretici tzv. lidských zdrojů v komerčních subjektech a dokonce některé podobné prvky začínají přední světové firmy v zavádět praxi. O tom, že jsou na tomto principu postavené nejpřednější a nejúspěšnější světové univerzity, snad ani nemluvě.

Nedá mi, abych v tomto kontextu krátce necitovat profesora Radima Palouše, rektora UK v době, kterou si dnes připomínáme, který se ze zdravotních důvodů z dnešního setkání omlouvá a všechny Vás srdečně zdraví. Na konferenci „Historie, současný stav a perspektivy univerzit“ před 3 lety zde v Karolinu řekl: „Má-li být (univerzita) sebevědomá, tedy vědoma si sama sebe, musí si být vědoma svého bytostného určení. Akademická půda je půdou svobodnou ne pro libovůli svých reprezentantů, nýbrž pro odpovědnost badatelsko-výukovou. To je přece její jedinečné poslání: není jen školou, nýbrž zároveň a neoddělitelně vědně a duchovně vůbec tvořivou!“

Zachování tohoto základního principu samosprávného akademického prostředí je pro velkou výzkumnou a mezinárodně vlivnou univerzitu přirozeným korektivem, eliminujícím prosazování partikulárních nebo mocenských zájmů a v neposlední řadě i důstojnou vizitkou demokratického s právního státu. Dovolte ještě jednu citaci, tentokrát z dokumentu nazvaného Magna Charta Universitarum, podepsaného rektory mnoha evropských univerzit rovněž zhruba před dvěma dekádami: „Aby univerzita mohla vyhovět potřebám současného světa, musí být její bádání a výuka morálně a intelektuálně nezávislé na jakékoli politické a ekonomické moci.“

Právě Statut, který si dnes připomínáme, je vynikající ilustrací a dokladem těchto tvrzení. Otevřel cestu svobodnému rozvoji našeho akademického společenství a myslím, že nebude troufalou neskromností, když prohlásím, že UK své svobody využila dobře. Jsem rád, že tu vidím celou řadu mladých tváří lidí, kteří dobu před rokem 1990 příliš nepamatují, ale připomeňme si, jak univerzita tehdy vypadala. I když je nesnadné to měřit, počet mezinárodně viditelných vědeckých výstupů univerzity dosahoval úrovně pouhých 15% univerzity v Oxfordu, vezmeme-li ji jako jakýsi etalon evropské a světové kvality. Dnes je to skoro 3x tolik, více než 40%. Za rok jsme tehdy opublikovali tolik vědeckých výsledků, kolik dnes za dva měsíce. Doktorské studium srovnatelné s mezinárodními standardy před 20 lety na UK neexistovalo, dnes tvoří tito studenti 15% naší studentské populace a zásadně přispívají k vědeckému výkonu a akademickému milieu univerzity. O mobilitě jsme si kromě občasných výletů do země, kde zítra znamenalo již včera, a jejich satelitů mohli nechat nejvýš tak zdát. Dnes máme skoro 200 aktivních smluv o spolupráci a studentských a akademických výměnách s často velmi prestižními univerzitami na všech kontinentech a do Evropy jsme vyslali desetitisícovou studentku v rámci programu Erasmus. Že by ze zemí, které jsme považovali za civilizační vzory, k nám mířili výměnní studenti, nám tehdy ani nepřišlo na mysl. Dnes jich přichází skoro stejně tolik, jako našich studentů vyjíždí. Rankiny světových

univerzit tehdy neexistovaly, ale stěží bychom se byli bývali umístili v nejlepší evropské stovce. Ze stavu, kdy financování univerzity záviselo stoprocentně na státu, jsme dnes v situaci, že pouhá jediná čtvrtina našeho rozpočtu je příspěvek státu odvíjející se od počtu studentů - všechno ostatní jsou prostředky vysoutěžené, získané na základě kvalitativních kritérií nebo vydělané z nestátních zdrojů. A tak by se dalo pokračovat dost dlouho.

Před malou chvílí schválil AS UK nový dlouhodobý záměr UK na léta 2011-2015. Je to poměrně ambiciózní plán, který aspiruje na univerzitu jako na „mezinárodně ukotvenou instituci špičkové vědy a výuky, jako místo atraktivní a přívětivé pro své studenty, doktorandy i pracovníky, s moderním zázemím a vybavením, jako sebevědomé a soudržné kulturní společenství“. Naplňování této vize, zvláště v globálně velmi kompetitivním prostředí a v situaci spíše stagnující finanční podpory státu, bude velmi tvrdou prací a bude vyžadovat velké nasazení nás všech. A bude to klást velké nároky i na práci klíčového řídicího tělesa univerzity, Akademického senátu. Snad ještě více než dosud bude potřebovat lidi kvalifikované a ochotné pro práci v senátu i jeho komisích věnovat svůj čas a energii, a to s vědomím odpovědnosti za celek univerzity.

Rád bych dnes poděkoval všem, kteří byli v minulosti a jsou dnes aktivně „při tom“. Současným partnerům i bývalým kolegům z akademického senátu, který je pro mě nejen vrcholným zastupitelským orgánem univerzity, ale především společenstvím aktivních, kreativních a zaujatých, kterým záleží na tom, jaká je tvář naší univerzity. Neboť Univerzita Karlova nenese pouze tvář svého osvěceného zakladatele, ale především tvář naši. Ať je to tvář, která stojí za kroužek. Quod Bonum Felix Faustum Fortunatumque eveniat!